

◆ Kitablər, rəylər

“Ümmanam, daşmışam, ləpələnmışəm”...

“Ruhların sevinən günü” şeirlər kitabını əlinə götürüb açanda oxucu şair Fəxrəddin Teyyubla üz-üzə durur. Sanki bir qapını açırsan, otaqda gülümsəyən bir adamla qarşılaşırsan. Səni içəri sevinə-sevinə dəvət edir. Deyir: “Əziz oxucum, səninlə görüşümü səbirsizliklə gözləyirdim... Kitaba “Ön söz” yazdırmaq üçün də heç kəsə əziyyət vermək istəmədim...” Bu sətirləri oxuyanda Fəxrəddin Teyyubu tanıyırsan; utancaq, təvazökar, başqalarını düşünen bir adam. Dinləyirsən; bu dəfə Fəxrəddin Teyyub sənə kitabı haqqında qısa arayış verir; “kitabın mayasını, ruhunu ana həsrəti, vətən, torpaq sevgisi, etibar, sədaqət, dost itkisi və təbiətə vurğunluq təşkil edir.” Bu qısa arayışda şairin ruhunu görürsən. Şeirlərinin hardan mayalandığı məlum olur. İstəyirsən bir az da dinləyəsən, çünki diqqətini çəkməyi bacarıb. Maraqlandıra bilib səni. “Əziz oxucum! Səni yormağ istəmirəm. Körpə kimi təzə-tər kitabım sənə əmanət və ərnağan olsun.” Fəxrəddin Teyyub kitabı oxucusuna ruhu olan, ürəyi döyünən canlı bir orqanizm kimi verir. Elə buna görə də kitabını “Ruhların sevinən günü” adlandırıb. O ruh şairin misralarında gülür, şeirlərində yaşayır. Eyni adlı şeir zəfərimizə, qələbəmizə həsr olunub. Şeirdə şair cismən itirdiyi anasına xitab edir, onun ruhuna səslənir:

**Ana, gözün aydın, şad xəbərim var,
Daha qarlı qış da bahardı bizə.
Qəhrəman oğullar, igid oğullar
Aldı Qarabağı, qaytardı bizə.**

Bu bənddən görünür ki, şairin dünyada daha heç bir dərdi-qəmi qalmayıb. Arzusu-istəyi Qarabağın azadlığıydı, onu da yaşayır. Bu müjdəni anasının ruhuna çatdırır. Deyir:

**Sən dua edirdin namaz üstündə
Bu ana vətənin tam olmağına.**

Yeni, indi rahat uyu. İndi ruhun sevin...

Şeirlərin hərəsi bir candır, diridir. Hərəsinin öz səsi, öz təbəssümü, öz nağılı var. Həm də bu təbəssüm, bu səs, bu nağıl bir az da sənə aiddir. Sənin ruhuna doğmadır.

**“Bir kasıb öləndə deməyin “sağam”,
Açın çörək dolu əllərinizi.
“Hansı yığılanı qaldıracağam?”
Düşünün açanda səhərinizi.**

Şairin bir çox şeirləri dua kimidir. Bunlar da Fəxrəddin Teyyubun ruhunun, ürəyinin yansımasıdır. Şeirlərin adlarından da bunu görmək olur: “Nurdu”, “Ruhların gülüşü”, “Qoymaram dilənə, ac ola biri”, “Kimin dərdi varsa, versin yaşayım”, “Tanrı pıçılıtları”, “İlahi”... kimi şeirlərində Fəxrəddin Teyyub bir nura, işığa doğru üz tutub gedir, istəyir oxucusu da ona yol yoldaşı olsun. Bu işıqdan, bu nurdan “əzizim” dediyi oxucusuna pay düşsün. İlahidən aldığı nə varsa, oxucusuyla bölüşsün.

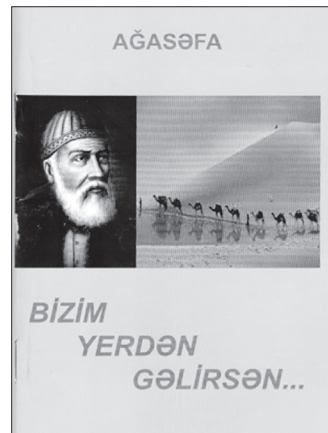
Kitabın sonunda şair özünü bir bəndlə ifadə edir; hardan hara gəldiyini, kim olduğunu dörd misraya sığdırır. Hər yerdə, hamının yanında durduğunu, hər kəsi duyduğunu, anladığını ifadə edir:

**Oxşayıb ruhumu dağ da, aran da,
Ümmanam, daşmışam, ləpələnmişəm.
Anam doğub məni Şıxəkəranda,
Mən Azərbaycana səpələnmişəm.**

Xatırlatmaq istəyirəm ki, bundan əvvəl Fəxrəddin Teyyubun “Həsretin ünvanı”, “Kölgəm mənim yol yoldaşım”, “Mən səninlə barışmaram” adlı kitabları çap olunub. Maraqla qarşılanıb. Fəxrəddin Teyyuba yeni yaradıcılıq uğurları, nəfəsli, səsli kitablar arzulayırıq. Sözü həmişə diri qalsın.

RUHUN NƏĞMƏSİ

Şair Ağasəfanın “Bizim yerdən gəlirsən” adlı kitabını götürüb, baxıram; kitabın boyu biləyimdən barmağımın ucuna qədərdir. Cəmi-cümlətəni 64 səhifəlik kitabda 28 şeir adı var. İki hissəyə bölünüb kitab: “Vəhdət vadisində”, “Satıra ovqatında”. Hələ kitabın üzündə də Füzulinin portreti var, yanından da dəvə karvanı keçir. Kitabın arxasında Ağasəfa müəllimin şəkli vurulub; şair iri çərçivəli eynəyi ilə əlindəki qalın cildli kitabı vərəqləyir. Şəklın altında “Füzulini oxuyarkən” yazılıb. Kitabı açıb oxuyanda başa düşürsən ki, niyə Ağasəfa müəllim əlində qalın cildli kitabı vərəqləyir, niyə bizə də əl boyda kitabını təqdim edir. Məncə, bu, Ağasəfa müəllimin Füzulinin qarşısında özünün kitab şəklində

təsviridir. Kitabın girişində də müəllif yazır: “Bu yığcam kitab Məhəmməd Füzuli poeziyasının seyrindən, cazibəsindən ərsəyə gəlib. Ustadlar ustadının ölməz, pərişan ruhuna çox kiçik bir ərnağandır.”

Elə ki beşləmələri oxumağa başlayırsan, onda görürsən ki, kitabın boyu əl boyda olsa da, dibi çox dərinidir. Ağasəfa müəllim Füzulidən seçdiyi qezəllərə təxmislər yazıb. Amma həqiqətən yazıb ha! Eyni hava, eyni ruh. Heç şübhəsiz ki, Füzuli qezəllərinə çox müəlliflər üz tutub, təxmislər yazıblar. Amma mən son dövrlərdə belə bir nümunəyə rast gəlməmişdim. Kaş ki bu kitab füzulışünasların əlinə düşsün, yaxşıca təhlilə çəksinlər. Bəlkə də füzulışünaslar daha dəqiq qiymət verərlər. Əruzda Ağasəfa məqamı, ruhu kəşf olunar. Bax, onda bu kitabın boy-buxunu yox, çəkisi-sanbalı, dərinliyi görünər. Təəssüf ki, mənim təhlil eləməyə gücüm çatmaz. Əgər kimsə bu qezəllərin müəllifini göstərmədən mənə versəydi, elə bilərdim Füzulini müxəmməsidir. “Xubrulardan yaman gəlməz”də şair belə deyir:

***Tanrının bəxş etdiyi hər nəsnə şayandır sana,
Güllü eyvan hər səhər təxti-Süleymandır sana,
Üz tutar, təzim edər, kim əhli-imandır, sana,
“Ey mələksima ki, səndən özgə heyrandır sana,
Həq bilir, insan deməz, hər kim ki, insandır, sana”***

Bu havayla, bu rübabla axır gedir misralar, lap kitabın üzündəki dəvə karvanı kimi. Həm Ağasəfa müəllimi, həm Füzulini oxuyursan. Məncə, bu kitab şair Ağasəfanın ustad Füzuliyə hesabatıdır. Bilmirəm Füzuli bu hesabatı necə qiymət verərdi, amma oxuyanda ləzzət almaq olur. Elə istəyirsən hamısını birnəfəsə oxuyasan. Ümumiyyətlə, Ağasəfa müəllimin poeziyası ruhun, saf hisslərin nəğməsidir. Bu nəğməni dinləməyə dəyər.

Vüsal NURU